

Politiker, mod och äkta fiskförvaltning

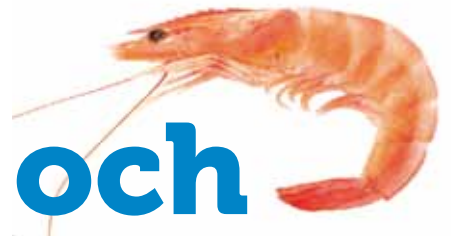

FOTO: PETER KNUTSON (PORTRÄTT) OCH ZORAN ORCIC/SHUTTERSTOCK (BÅGA)

För 16 år sedan var hon med och tog fram Världsnaturfonden WWF:s första Fiskguide, en milstolpe i kampen för att skydda våra fiskbestånd. Men det räcker inte för att rädda fiskbestånden, säger Inger Näslund, havsexpert på WWF.

Det krävs hårdare fiskekontroller och modigare politiker. Och vi måste börja förvalta varje enskilt fiskbestånd som en del av ekosystemet. Det säger Inger Näslund, havsexpert vid Världsnaturfonden.

När WWF:s fiskguide lanserades 2002 slog den ner som en bomb i våra matbutikers kyldiskar. Rött ljus för Östersjötorsken - sluta köp. Grönt ljus för sill – middagen är serverad!

”Den första guiden fick ett enormt kraftigt genomslag i samhället. Inom åtta

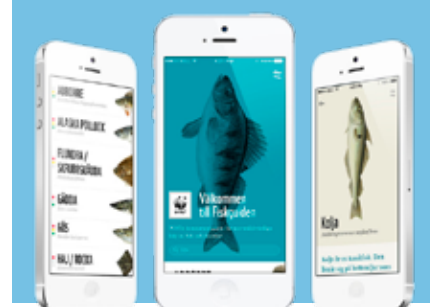
månader hade handeln halverat sin försäljning av Östersjötorsken som låg på rött ljus. De stora livsmedelskedjorna ville inte handla med något som inte var miljömässigt bra”, berättar Inger Näslund.

Varje år kommer en ny uppdaterad upplaga som ger råd om vilka fisk- och skaldjursarter som är bra att konsumera ur miljösynpunkt. Och 16 år efter lanseringen är Fiskguiden fortfarande ett starkt verktyg för att slå vakt om fiskbestånden och ekosystemen.

FISKGUIDEN

– EN SAMMANVÄGD BEDÖMNING

Rött ljus i Fiskguiden innebär att man som konsument avråds från att köpa fisken. Bedömningarna bygger på en rad olika kriterier, och tar hänsyn till hur havsmiljön påverkas av uttag av en viss fiskart. Det handlar exempelvis om hur beståndet ser ut, hur fisket bedrivs, hur mycket bifångster man får och hur övriga delar av ekosystemet påverkas. WWF gör inte egna undersökningar av fisken, utan grundar sina bedömningar på vetenskapliga studier och den information som finns att tillgå inom förvaltningen kring hur planerna för fisket ser ut.

Den största miljöeffekten har själva trålningen, oavsett var den utförts.

Nyttig kritik

Många av de bedömningar som presenterats i Fiskguiden genom åren har ifrågasatts och kritiserats. Det ser inte Inger som något negativt, utan som ett bra sätt att ständigt förbättra systemet för bedömningarna. Ett intressant exempel var när fiskarten hoki från Nya Zeeland miljömärktes med Marine Stewardship Council och rekommenderades i Fiskguiden 2003. Importen till Sverige hade kommit igång i samband med att Östersjötorsken hade fått rött ljus av WWF. Hur kunde WWF rekommendera att vi skulle köpa hoki, med de långa transporter som det innebar? Det kunde väl aldrig vara miljövänligt?

”Det är viktigt att denna typ av frågor ställs. Vi lät göra en analys av hela kedjan, och resultatet var tydligt. Den största miljöeffekten har själva trålningen, oavsett

var den utförts. Transporten från Nya Zeeland visade sig släppa ut mindre växthusgaser per kilo fisk än vad en enskild konsument släpper ut om man tar bilen till affären för att köpa sin fisk. Slutsatsen blev att det är bättre att köpa fisk som är hållbart fiskad än fisk från ett bestånd i kris.”

Dialog med handeln

Idag är Fiskguiden etablerad, och används inte bara som en konsumentguide för allmänheten, utan även i kommunikationen med politiker, företag, importörer, exportörer, inköpare och säljare. Den uppståndelse som uppstår varje år vid lanseringen handlar mest om de fiskarter som gått från grönt eller gult till rött ljus.

”Numera ställer handeln mycket relevanta frågor till oss kring de olika fiskarterna, och vi för en givande dialog med dem. De flesta större livsmedelskedjor med hållbarhetstänk sneglar på Fiskguiden inför sina inköp” säger Inger.

Gösfisket miljömärks

Redan i första guiden fanns information om miljöcertifiering av fisk. Då fanns bara MSC-märkning, och det fanns inga

MSC-produkter på den svenska marknaden. När hoki fick sin MSC-märkning 2003 blev den först ut på den svenska marknaden. Den första miljömärkningen av svensk fisk, och också den första miljömärkningen av sötvattenfisk i världen, skedde sommaren 2006 då gösfisket i Hjälmmaren blev MSC-märkt.

”Gösfiskarna i Hjälmmaren hade jobbat hårt för denna certifiering under två år, och varit både modiga och framåtsträvande. De såg ett marknadsvärde i certifieringen, och hade vidtagit många bra åtgärder. Vi gav dem vårt stöd och hjälpte till under hela processen. Det var en stor dag när de tjugofem gösfiskarna fick sin certifiering. De har dessutom hållit fast vid sitt sätt att arbeta, och är fortfarande certifierade idag. Det känns fantastiskt roligt.”

Förvalta fisk eller fiske?

Men även om mycket har utvecklats positivt finns det en hel del kvar att göra för världens fiskbestånd. Enligt Inger är ett av de största problemen att man inte beaktar hela ekosystemet, utan förvaltar varje fiskbestånd var för sig. Det är

MSC-MÄRKNING AV FISK OCH SKALDJUR

Marine Stewardship Council, MSC, är en internationell organisation som arbetar med miljömärkning av vildfångad fisk och skaldjur. För att en vara ska bli MSC-märkt ska fisket ha klarat miljöstandard, och leverantörskedjan ha klarat en spårbarhetsstandard. Detta kontrolleras av oberoende experter. MSC-märkningen visar att fisken kommer från livskraftiga bestånd och har fångats med minimal inverkan på havsmiljön. I certifieringen ingår bland annat bedömningar av fiskbeståndets tillstånd, fiskets inverkan på den marina miljön och fiskets förvaltning.

Gösfisket i Hjälmmaren blev miljöcertifierat år 2006, och blev då världens första miljömärkta sötvattenfiske. Detta fiske har behållit sin miljömärkning sedan dess.

nu många år sedan FAO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, uppmanade länderna att respektera ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen när det gäller vildfångad fisk. Principen anammades av de flesta länder, men i praktiken uteblev effekterna nästan helt.

”Historiskt sett har man förvalt fisket, inte fisken. När man grundar sina beslut om uttag på beståndsuppskattningar för enskilda fiskarter så har man inte räknat in fisk som en del av ekosystemet, och vilken påverkan fisken har på övriga ekosystemet när bestånden minskar eller ökar. Att ha en ekosystemsyn inom fiskförvaltningen skulle i förlängningen gynna näringen, men först efter att fiskbestånden fått en chans att återhämta sig” säger Inger, som arbetat hårt för att få in ekosystemtänket i fiskförvaltningen.

Viktig fiskekontroll

Ett annat viktigt område när det gäller att värna om fiskbestånden är kontrollen av fisket. Det illegala, orapporterade och oreglerade fisket i Europas vatten och i världshaven underminerar för-

utsättningarna för dem som fiskar på ett lagligt sätt. För att komma till rätta med problemet efterlyser Inger bättre gemensamma kontroller av fisket till havs, där länder samarbetar med att övervaka att reglerna följs.

”Den illegala verksamheten är svår att komma åt, men har man ingen uppföljning av regelverken, ja då kan man lika gärna låta bli att ha dessa regelverk. Det handlar om att ha mod att fatta politiska beslut kring kontrollsystem, och att också avsätta ordentligt med resurser för detta.”

Inger anser att de satellitövervakningssystem som redan finns skulle kunna nyttjas bättre av de enskilda länderna, och dessutom borde EU lägga mer resurser på förvaltning och kontroll för att stödja de utvecklingsländer där man köper fiskerättigheter.

”EU:s fiskeflottor fiskar både i Väst- och Östafrika. Staterna i dessa områden har inga egna större fiskeflottor utan fiskar med mindre båtar nära kusten. Här finns det mycket kvar att förbättra när det gäller kontrollen av det storskaliga fisket som EU-länderna bedriver.”

Vår fisk och vår framtid

Det tassar fortfarande runt miljöfrågorna, tycker Inger. Så fort besluten innebär en inskränkning i våra möjligheter att tjäna pengar, åka till vissa platser eller exploatera områden skuffas miljöfrågorna åt sidan. Därför jobbar Inger och hennes kollegor oförtrutet vidare för att ge dessa frågor uppmärksamhet, och för att hjälpa till att ge politikerna det mod som krävs för att ta de obehagliga besluten. Och konsumentinformation kommer även i framtiden att vara en viktig del i arbetet för att skydda fiskbestånden.

”Alla måste kanske inte känna till exakt hur fisken man köper har fångats, men man bör förstå att det är viktigt att välja en produkt som är hållbar. I slutändan handlar det ju om vår fisk, våra hav och vår framtid.”

TEXT:

Kristina Viklund, redaktionen

